

Co je živé, to se hýbe

Morgan O'Hara malbou na zdech Procházkovy síně nečekař propojila své „přímé přenosy“ s prostorem Domu umění

NÁSTĚNNÁ MALBA. Morgan O'Hara pro brněnskou výstavu v Domě umění vytvořila neopakovatelnou kompozici. Intenzita její tvorby se skrývá mimo jiné v dočasně životnosti díla. Přímé prostory Procházkovy síně vymalovala nástěnnými malbami, které budou po skončení expozice zlikvidovány (totiž přetřeno bílou barvou). FOTO: MAFA - OTTO BAL/LON MĚRNÝ

Výstava v Domě umění města Brna k nám znovu přivádí americkou výtvarnici Morgan O'Hara. Její kresby nechtějí být ničím víc než svědectvím o světě, pohybu, druhých umělcích. Provází je zásadní výhoda: aniž bychom věděli cokoli o konceptu, který za nimi stojí, lze je snadno označit za krásné. Pro Brno navíc vznikly jedinečné nástěnné malby, které nebudou existovat déle než do poloviny října.

Tanečníci i řečníci

Morgan O'Hara o svých tužkových kresbách mluví někdy jako o „přímých přenosech“, jindy jako o svěbyných portrétech. Stále je řeč o disciplíně, v níž se po léta zdokonaluje: zachycuje pohyb světa kolem sebe. Zvlášť významné se O'Hara přimkla k hudební scéně, především volným improvizacím, jazzmanům a osobnostem současné „Nové hudby“. Vrtala k vráně sedl, dalo by se říci: mezi přelomovými postupy skladatele Johna Cage byla práce přímá inspirace reatou s „překládaní“ skutečného dění (třeba házení kostek) do hudby. Cage také přiblížil koncert per-

formanci. Když dnes O'Hara simultánně čtá třeba vedle sólujícího klavíristy Cecila Taylora, lze v tom snadno spatřit odraz prvních happeningů padesátých let, kde Cage vedle sebe nechal jednat hudebníky, výtvarníky, básníky i tanečníky. Rabižský i rafinovaný freejazzman Taylor nazval svou citlivou impulzivní hru „skutečnou práci u klavíru“. Právě o takovou skutečnou práci výtvarnice jde.

Na „přímých přenosech“ spolupracovala s mnoha hvězdami avantgardního umění: v soupisu jsou vedle sebe Onnette Coleman, Nam June Paik, Pierre Boulez, David Tudor, John Zorn, ale i Kerih Jarrett. Z českých tvůrců portrétovala aktuivní výtvarníka Dalibora Chatného.

Lze ji však také zastihnout před televizí s obrazovkou porýsovanou nastrem, jak zachycuje pohyby fotbalistů na evropském šampionátu; tedy přímý přenos přímého přenosu...

světvníků galerie moderního umění. Před patnácti lety vytvořila sérii portrétů pacientů v brněnské psychiatrické léčebně v Černovicích. Spolupracovala s ní lékařka (dnešní dramaturgyně Skleněné louky) Lenka Plachá: „Fascinovala mě její nezávanost a píle. Morgan využila možný čas s pacienty naplno, bez pauzy. Zakreslovala pak i pracovní schůzku pěti osob u nás doma: moje smýšlka je v záznamu nejrozevláštější, roznášela jsem tehdy kávu,“ vzpomíná.

Nepřekážet v pohybu

O'Hara je z Los Angeles, ale dětství trávila v japonské vesnici a pozhýbí studovala buddhismus. Z jejich učení je znát, jak moc se snaží nepřekážet mezi zvukem a obrazem, nakolik dělá ze svého těla čistě jen převodovou páku mezi předlohou a její verzí. „Při portrétování mívám v každé ruce až osm tužek. Není to pro mě problém, žila jsem v Japonsku a jsem zvyklá zacházet s hůlkami,“ píše o své práci.

O hlavním objektu své tvorby pak s oblibou říká: „Co je živé, to se pohybuje.“ Nezasazuje se však u lidské aktivty, pohyb se přece přelévá daleko dál. Proto zakresluje chvě-

ní listů na stromech, putující odrazy světla na vodní hladině nebo stoupající záru přílivu. Právě v poslední zmíněných aktivitách blíže připomíná své české souputníky: Olga Karlíková zachycuje třeba zpěv ptáka nebo kuřkání žab, Milan Maur potování stínů skály nebo hrušně.

„Před patnácti lety výtvarnice Morgan O'Hara vytvořila sérii portrétů pacientů v brněnské psychiatrické léčebně.“
Pavel Klusák

Existují-li v moderním umění grafické paritury, podle kterých mají hráči vytvářet muziku, O'Hara je grafickou „u výstupu“, tóny a probíhající čas zase seismograficky snahuje na papír. Díky filmovému záznamu můžeme sledovat, jak probíhalo zaznamenávání hry věhlasného afroamerického saxofonisty Anthonyho Braxtona: O'Hara se nedívá na vznikající kresbu, pobludem je plně připostaná k hráči. Rukama kopíruje pohyb jeho rukou po násiroji, v jedné ruce svírá čtyři tužky, v druhé jednu.

Současná výstava v Domě umění našla způsob, jak autorku představit nově a jak jí propojit s konkrétním prostorem. „Přímé přenosy“ u nás vystavovala během posledních patnácti let pětkrát. Nechybějí ani tady – majestátní, symetrické a zároveň s organicky bujícím tvarem, se zletelným citem pro hloubku prostoru.

O'Hara však navíc promítla vybrané grafické záznamy na stěny budovy, přenesla na ně jejich obrys a vyčermala vnitřní obsah. Vznikly tak velkoformátové „bytosťi“, kontrastně temné na bílých zdech. Tedy až ne dynamické zachycení živé aktivity, ale svědectví o něm, vržený stín uplynulé události jako černá slá-pota. Trvání tužkových kreseb mají zákonitě navrch nad hudbou, která dozní v okamžiku, kdy celý záznam teprve začíná existovat.

Nástěnné malby (ty realizuje i v Miláně, Tokiu nebo čínském Maku) pokračá ovšem podobný zásah času; po skončení expozice budou zatřeny barvou, zaniknou. Kurátor brněnské výstavy Pavel Hayek k tomu píše: „Ale možná i to je připostaná k hráči. Rukama kopíruje pohyb jeho rukou po násiroji, v jedné ruce svírá čtyři tužky, v druhé jednu.“

Jak (ne)mluvit o hudbě

Každý, kdo chce překládat hudbu do slov, do společenského pohybu či mediálních obrazů, se při určité poctivosti své práce stává se zásadní otázkou: jak zůstat věrný něčemu, jehož podstata je tak abstraktní? Mluvit o hudbě nehudbním kódem vede snadno ke zradám...

Přitom připojit se k umění zvuku a nenechat při reakci stranou emoci je něco, čemu se těžko odolává. Jaká přídatná jména opravdu vystihnou Mahlerova symfonii nebo song Velvet Underground?

Morgan O'Hara je v tomto směru velkou inspirací: našla způsob, jak zůstat hudebnímu dění zcela věrná mluvit při tom zcela vlastním jazykem a ještě zůstat srozumitelná pro nás ostatní.

PAVEL KLUSÁK
Autor je publicista

MORGAN O'HARA
Live Transmission
Dům umění města Brna,
Procházkovy síň,
kurátor Pavel Hayek
venisáz 8. září
výstava potrvá do 15. října